

<p> dS Beeldmontage</p>

© dS Beeldmontage

Plastic is niet alleen schadelijk voor het milieu, maar ook voor de mens. Onze hormonen raken erdoor in de war. 'Steeds meer jongetjes worden geboren met afwijkingen aan de penis.'

Hoe plastic de vruchtbaarheid bedreigt

Bisfenol A, voer voor wetenschappelijke controverse

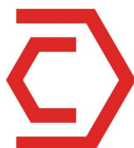
Lees verder onderaan

VAN ONZE CORRESPONDENT PLASTIC TOM YSEBAERT

GENT | 'Als ik de winkelrekken vol plasticverpakkingen en -producten zie, word ik niet vrolijk'. Professor Piet Hoebeke, kinderuroloog van het UZ Gent, maakt zich zorgen over de alomtegenwoordigheid van

kunststoffen, en vooral van hun additieven. Die chemische stoffen worden toegevoegd om plastic soepeler te maken (de weekmakers) of beter bestand tegen brand (de vlamvertragers).

Voor de ftalaten, een weekmaker die gebruikt wordt in verpakkingen, speelgoed, vloerbekleding, textiel, medisch materiaal ..., hebben een kwalijke reputatie vanwege hun hormoonverstorende werking. 'Ze komen terecht op stofdeeltjes die we inademen, of migreren vanuit plasticverpakking naar de voeding. Kinderen krijgen het binnen door speelgoed in hun mond te stoppen. Dus ja, ze maken plastics schadelijk voor de gezondheid', zegt professor Greet Schoeters (Vito, UAntwerpen).

Ftalaten bootsen de lichaamseigen hormonen, met name het vrouwelijke oestrogeen, na en gooien zo de eigen hormoonproductie overhoop. 'Dat maakt vooral mannelijke foetussen kwetsbaar', zegt Hoebeke. 'Of de geslachtsorganen van een kind zich tot mannelijk of vrouwelijk ontwikkelen, wordt bepaald in de baarmoeder, onder invloed van hormonen. Als dat proces verstoord wordt, riskeer je afwijkingen. Een zwangere vrouw die veel hormoonverstoorders binnenkrijgt, kan die via de placenta aan de foetus doorgeven.'

Slecht sperma

Hoebeke en zijn collega's zien een onrustwekkende toename van het aantal gevallen van hypospadie, een aangeboren misvorming waarbij de urineleider niet voor aan de penis uitkomt. 'Vroeger kwam dat voor bij een op de driehonderd jongens, nu al bij een op de honderd. Die verdrievoudiging heeft zich in amper een kwarteeuw voltrokken.'

Behalve hypospadie zien artsen ook meer niet-ingedaalde teelballen en een algemene achteruitgang van de spermakwaliteit. Kunnen we dat toeschrijven aan de additieven in plastic? 'Dat is moeilijk hard te maken', geeft Hoebeke toe. 'Ook genetische en andere factoren spelen een rol. Maar er zijn studies die nadrukkelijk in die richting wijzen. Andere zeggen dan weer dat het komt doordat er meer aandacht is voor de afwijking.'

Een invloedrijke Franse studie uit 2015 concludeerde dat er 'een sterke aanwijzing' is dat blootstelling aan hormoonverstoorders tijdens de zwangerschap de kans op hypospadie verhoogt. Daarbij was er sprake van verschillende hormoonverstoorders en bleek niet alleen de blootstelling van de moeder maar ook die van de vader een impact te hebben.

'Er zijn al hormoonverstoorders aangetroffen in drinkwater. Ze zitten ook in het rivierwater waarmee boeren gewassen besproeien. Bezorgdheid is gewettigd'

PIET HOEBEKE
Uroloog UZ Gent

Hypospadie is niet levensbedreigend en kan behandeld worden. 'Maar dat betekent niet dat we de schouders mogen ophalen', zegt Hoebeke. 'Er zijn al hormoonverstoorders in het drinkwater aangetroffen. Ze zitten ook in het rivierwater waarmee boeren hun gewassen besproeien. Bezorgdheid is gewettigd.'

Lager IQ

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) linkte in 2012 hormoonversturende stoffen aan voortijdige puberteit, obesitas, vruchtbaarheidsproblemen, een lager IQ en autisme. Experts schatten de gezondheidskosten toen op 157 miljard euro. De Europese Unie heeft ftalaten in 2004 verboden in speelgoed, babyflessen en fopspenen. Voor voeding bestaan er maximumwaarden. Maar Europees onderzoek bracht begin dit jaar aan het licht dat nog altijd een vijfde van het speelgoed ftalaten bevat. Professor Petra De Sutter, expert vruchtbaarheid aan de UGent en senator voor Groen, pleit dan ook voor strengere regels.

'Het probleem met hormoonverstoorders is dat je geen veilige ondergrens kunt bepalen', zegt ze. 'Soms heeft een kleine dosis meer effect dan een grote, en dan nog hangt het af van het individu. Krijg je verschillende verstoorders tegelijk binnen, dan wordt hun effect bovendien verveelvoudigd. Daarom ben ik er voorstander van om het voorzorgsprincipe toe te passen: een aantal hormoonversturende stoffen zou het best verboden worden in alles wat in aanraking komt met voeding en drank. Ftalaten en bisfenol A (*zie inzet*) zijn daar zeker bij. De industrie moet alternatieven zoeken.'

**'Ik ben voor het
voorzorgsprincipe:
hormoonverstoorders zouden
verboden moeten in alles
wat in aanraking komt met
voeding'**

PETRA DE SUTTER
Professor en senator Groen

In cosmetica

De Belgische Senaat stelde begin dit jaar een rapport op over de kwestie, dat uitmondde in liefst 72 aanbevelingen. Daarin onder meer de vraag naar een verbod op hormoonverstoorders in cosmetica, het verwijderen van een ecolabel als een product hormoonverstoorders bevat en het bannen van ftalaten in alle speelgoed en verzorgingsproducten voor kinderen onder de drie jaar.

‘Wij willen net zoals Frankrijk, Denemarken en Zweden op nationaal niveau verbodsbepalingen invoeren’, zegt rapporteur Cindy Franssen (CD&V). Ze heeft in het Vlaams Parlement een nota ingediend om sensibiliserende maatregelen in een decreet vast te leggen. ‘Uiteraard is Europa het beste niveau om dat te doen, maar als steeds meer lidstaten maatregelen treffen, wordt het draagvlak in de Europese Unie groter om geharmoniseerde regels op te leggen.’

Bisfenol A, voer voor wetenschappelijke controverse

Ook een ander additief, bisfenol A (BPA), is in verband gebracht met hormoonverstoring. Die stof vind je bijvoorbeeld in cd's en dvd's, maar ook in het laagje aan de binnenkant van conservenblikken. Met zowat acht miljoen ton per jaar is BPA een van de meest gebruikte chemische stoffen ter wereld. Bij een Vlaams onderzoek onder 650 proefpersonen bleek liefst 99,5 procent sporen ervan in hun urine te hebben. Over de schadelijkheid ervan zijn al hevige discussies gevoerd. Er werden bij proefdieren een grotere kans op diabetes en hart- en vaatziekten vastgesteld. Maar of dit ook voor de mens opgaat, is voer voor wetenschappelijke controverse. Als kinderen er prenataal mee in contact komen zouden ze op volwassen leeftijd **meer kans hebben op borst- of prostaatkanker. Ook hun immuniteit zou eronder kunnen lijden.** In de Europese Unie is bisfenol A sinds 2011 verboden in babyflesjes en cosmetica. Vanaf 2020 wordt het gebannen uit thermisch papier dat onder meer in kassatickets gebruikt wordt. De Belgische Hoge Gezondheidsraad adviseerde in 2012 dat de blootstelling aan BPA voor zwangere vrouwen en kleine kinderen 'tot een minimum' moest worden beperkt. (ty)